

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA SHAXSGA
YO'NALTIRILGAN O'QUV-TARBIYA JARAYONINI
TASHKILLASHTIRISH**

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Maktabgacha ta'lim

3-bosqich talabalari

Olponova Risolat Omon qizi

Mustafoyeva Maxbuba Bozorovna

Annotasiya: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida shaxsga yo'naltirilgan o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishning nazariyva amaliy asoslari chuqur o'rganilib, amaliyotga tadbiiq etishning samarali yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, harakat strategiyasi, madaniy muhit, avtoritar, ta'lim strategiyasi, ta'lim konsepsiyasi.

**ОРГАНИЗАЦИЯ ЛИЧНОСТНО ОРИЕНТИРОВАННОГО
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ДОШКОЛЬНЫХ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ.**

Аннотация: Глубоко изучены теоретические и практические основы организации личностно-ориентированного образовательного процесса в дошкольных образовательных организациях и выделены эффективные пути их реализации на практике.

Ключевые слова: личностно-ориентированное образование, стратегия действия, культурная среда, авторитарная, образовательная стратегия, образовательная концепция.

**ORGANIZATION OF A PERSONALLY-ORIENTED
EDUCATIONAL PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL
INSTITUTIONS.**

Abstract: *The theoretical and practical foundations of organizing a person-centered educational process in preschool educational organizations are deeply studied and effective ways of implementing them in practice are highlighted.*

Keywords: *person-centered education, action strategy, cultural environment, authoritarian, educational strategy, educational concept.*

Kirish. Mutaxassislarning ta'kidlashicha, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim ijtimoiy pedagogik ishning shunday shakllarini vujudga keltirishi kerakki, bunda har bir bola o'z imkoniyalarini namoyon qila olishi uchun qulaylik yarata olishi, madaniy muhitni to'laligicha o'zlashtirishi va o'zining barcha quvvatlarini ro'yobga chiqarishi lozim. Bugungi kunga kelib bola shaxsiga rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'lim yangicha mazmun bilan boyimoqda. Buning natijasida bolaning ehtiyojlari insoniy munosabatlar ob'yekti sifatida faollashmoqda. Bu o'zaro kelishuv, bir-birini tushunish, hamkorlik hamda qo'llab-quvvatlash tamoyillariga asoslanishi kerak. Shu munosabat bilan biz shaxsga yo'naltirilgan ta'lim ob'yektiv, sub'yektiv munosabatlar yig'indisini har bir insonga xos bo'lgan mustaqil qadriyatlar sifatida aniqlashga intilamiz.

Asosiy qism. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni umumiy rivojlantirish masalalari quyidagilarda aks etadi: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik qo'llab-quvvatlashni amalga oshirish orqali bolalarni umumiy rivojlantirishning nazariy asoslarini tadqiq etish va ularning umumiy xususiyatlari bilan bog'liq holda pedagogik yordam ko'rsatishning mavjud darajasi va shart-sharoitlariga tayanish; bugungi kunda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasiga tayanilgan holda maktabgacha ta'lim-tarbiyani jarayonini tashkil etish, bu jarayonda bolalarning sub'yekt sifatida namoyon bo'lishlarini ta'minlash, ularni har tomonlama rivojlantirishga erishish, umumiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishni ustuvor maqsadga aylantirish; maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanadigan bolalar birinchi navbatda tarbiyachining pedagogik qo'llab-quvvatlashiga ehtiyoj sezishlarini hisobga olish; bolalarni pedagogik qo'llab-quvvatlash orqali ularni umumiy rivojlantirish jarayonining mazmunini bolaning

qiziqishlari, intilishlari va ehtiyojlariga mos tarzda tanlash va amalga oshirish. Bola shaxsini rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'lim – tarbiyalanuvchining fikrlash va harakat strategiyasini inobatga olgan holda uning shaxsi, o'ziga xos xususiyatlari, qobiliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'limdir. Mashg'ulotlar jarayonida pedagogik texnologiyalar talablari asosida o'quv maqsadlariga erishiladi. Ilmiy-texnik taraqqiyot jadallashgan davrda ta'lim samaradorligi, asosan tarbiyalanuvchining o'qitish, tarbiyalash jarayonidagi o'rni, tarbiyachining unga bo'lgan munosabatiga bog'liq bo'ladi. Shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalarda bola pedagogik jarayon markaziga qulay shart-sharoitlar yaratiladi. Bunda butun ta'lim tizimi, shu jumladan, o'qitish shaxsga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Shaxsga yangicha qarash quyidagilardan iborat bo'ladi: pedagogik jarayonda shaxs ob'yekt emas, sub'yekt hisoblanadi; har bir bola qobiliyat egasi, ko'pchiligi esa iste'dod egasi hisoblanadi; yuqori yetuk qadriyatlar (sahiylik, muhabbat, mehnatsevarlik, vijdon va boshqalar) shaxsning ustuvor xislatlari hisoblanadi. Munosabatlarni demokratlashtirish quyidagilarni o'z ichiga oladi: bola va tarbiyachining huquqlarini tenglashtirish; bolaning erkin tanlab olish huquqi; xatoga yo'l qo'yish huquqi; o'z nuqtai nazariga ega bo'lish huquqi; tarbiyachi va tarbiyalanuvchi munosabatining asosi: ta'qiqlamaslik; boshqarish emas, birgalikda boshqarish; majburlash emas, ishontirish; buyurish emas, tashkil etish; chegaralash emas, erkin tanlab olishga imkon berish. Yangi munosabatlarning asosiy mazmuni hozirgi zamon sharoitida samarali natija bermaydigan va g'ayri insoniy hisoblanadigan majburlash pedagogikasidan voz kechishdir. Muammo bu yondashuvni mutlaqlashtirishda emas, balki uning oqilona mezonlarini aniqlashdadir. Umuman olganda tarbiya jarayonida majburlashdan voz kechish mumkin emas, ammo jazolash insonni kamsitadi, ezadi, rivojlanishini susaytiradi, unda so'zsiz itoatkorlik xususiyatlarini shakllantiradi. Erkin o'qitish quyidagilar bilan belgilanadi: har bir ta'lim oluvchi qiyofasida noyob shaxsni ko'rish, uni hurmat qilish, tushunish, qabul qilish, unga ishonish. Tarbiyachida barcha ta'lim oluvchilar iste'dodli degan ishonch bo'lishi kerak; Ta'lim-tarbiya jarayonida har bir bolani shaxs sifatida tan olish, uning yosh

xususiyatlari, qiziqishlari, ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish hozirgi kunning talabi hisoblanadi. "Bolalarning shaxsga yo'naltirilgan o'zaro ta'sirini ta'minlaydigan rivojlanish muhiti mustaqillikning rivojlanishiga hissa qo'shadi. Agar bola o'z qiziqishlarini, ehtiyojlarini bema'lol anglasa, o'z xohish-irodasini namoyon qilsa, uning faoliyati kuchli motivatsiyaga ega bo'ladi. Maktabgacha ta'lim mazmuni va metodlari bola shaxsining shakllanishi, uning mustaqil shaxs sifatida tan olinish jarayonlari kechadigan muhitda tashkil etiladi. Maktabgacha davr – bu bolada motivatsiya, o'z-o'zini namoyon etish, barpo qilish, nimanidir bajarish xohish-istagi, intilishi rivojlanadigan davrdir. Ushbu davrda bola shaxs sifatida rivojlanishi uchun poydevor yaratiladi. Ta'lim strategiyasi maktabgacha ta'limning yuqori sifatini kafolatlashi kerak. Aynan maktabgacha davrda bolaning kelajakdagi barcha faoliyat turlarida va umuman hayotda muvaffaqiyatli bo'lishiga yordam beruvchi umuminsoniy xislatlari shakllanadi. Bularning barchasi bolaning shaxsiy faolligi orqali rasm chizish, qurishyasash, musiqa va boshqa faoliyat turlarida rivojlanadi. Yoshi bo'yicha "kichik inson" shaxs sifatida rivojlanadigan bir qancha faoliyat turlari o'yintariqasida olib boriladi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti o'zining asosiy vazifasi etib har bir bola shaxsini maksimal rivojlantirish va uning keyingi rivojlanish bosqichiga tayyorgarligini ta'minlash maqsadida muassasada ijobiy psixologik mikroklimat va sharoit yaratishni belgilaydi. Ota-onalar va tarbiyachilardan talab qilinadigan narsa esa katta sabr, mehr va bola tarbiyasiga ilmiy asoslangan yagona yondashuvdir. To'g'ri yo'sinda olib borilgan tarbiya natijasida bola mustaqil fikr yuritishga va katta hayotga dadil qadam qo'yishga tayyor bo'ladi.

Xulosa. Xulosa qilganda bola shaxsini rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'limga asoslanib ishlayotgan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanayotgan bolalar an'anaviy dastur bo'yicha tarbiyalanayotgan bolalarga nisbatan ancha qobiliyatli bo'ladilar. Chunki bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'limda bolaga yaxlit

shaxs sifatida qaraladi, unda tana, aql, hissiyot va ijodkorlik mujassamdir, shu bilan birga shaxsiy tarixi va ijtimoiy kelib chiqishi inobatga olinadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017.
2. Qodirova F.R., Toshpo‘latova Sh.Q., Kayumova N.M., A‘zamova M.N. “Maktabgacha pedagogika” Darslik “Tafakkur” –T.: 2019.
3. “6 yoshli bolalarni maktabga tayyorlash va maktabga moslashuvini o‘rganish”. Metodik qo‘llanma. K.Nizomova, T.: 2006.
4. “Bolangiz maktabga tayyormi?” metodik qo‘llanma. T.; 2001.
5. Djurayeva.D.R. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning zamonaviy tendensiyalari T.: 2015 y. UzPFITI. Uslubiy qo‘llanma.
6. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: A. Qodiriy nomidagi Xalq merosi nashriyoti, T.: 1993. – 84-bet.
7. Haydarova Shahlo Narzullayevna. Mehribonlik uyi bolalarinining ijtimoiy hayotga moslashuv omillari. “UZACADEMIA”SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL. 30-dekabr, 2020-yil. 3-qism. 163-165.